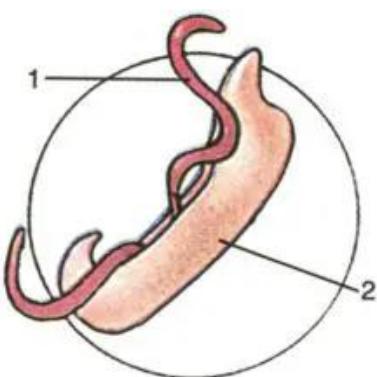

Bài 12

MỘT SỐ GIUN DẸP KHÁC VÀ ĐẶC ĐIỂM CHUNG CỦA NGÀNH GIUN DẸP

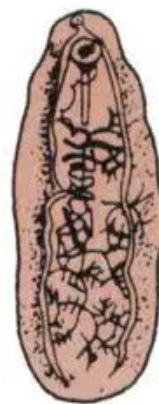
I- MỘT SỐ GIUN DẸP KHÁC

■ Ngoài sán lông, sán lá gan, còn gặp khoảng 4 nghìn loài giun dẹp khác, chủ yếu ký sinh. Hình 12.1, 2, 3 là một số loài đại diện.

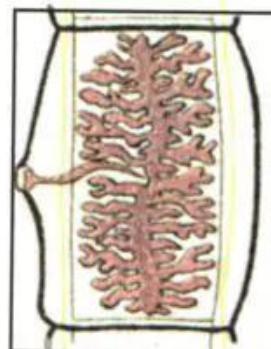
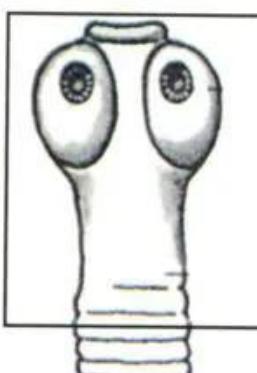
Hình 12.1. Sán lá máu

Cơ thể phân tách (1. Con cái ; 2. Con đực).
Chúng luôn cặp đôi, ký sinh trong máu người,
ấu trùng chui qua da người khi tiếp xúc nơi
nước ô nhiễm.

Hình 12.2. Sán bã trâu

Ký sinh ở ruột lợn khi lợn ăn phổi kén sán lân trong
rau, bèo. Vật chủ trung gian là ốc gạo, ốc mút.
Cơ quan tiêu hóa và sinh dục phát triển
như sán lá gan.

B

C

Hình 12.3. Sán dây (dài 8 – 9m)

Sán dây ký sinh ở ruột non người và cơ bắp trâu bò. Đầu sán nhỏ
có giác bám (B). Thân sán gồm hàng trăm đốt sán (A). Ruột tiêu
giảm, bề mặt cơ thể hấp thụ chất dinh dưỡng. Mỗi đốt sán đều mang
1 cơ quan sinh dục lưỡng tính. Các đốt cuối cùng chứa đầy trứng
(C). Trâu, bò, lợn ăn phổi, ấu trùng phát triển thành nang sán
(gạo). Người ăn phải thịt trâu, bò, lợn gạo, sẽ mắc bệnh sán dây.

- ▼ Quan sát các hình 12.1, 2, 3 và thảo luận trả lời các câu hỏi sau :
- Giun dẹp thường kí sinh ở bộ phận nào trong cơ thể người và động vật ? Vì sao ?
 - Để phòng chống giun dẹp kí sinh, cần phải ăn, uống, giữ vệ sinh như thế nào cho người và gia súc ?

II - ĐẶC ĐIỂM CHUNG

■ Mặc dù ngành Giun dẹp có các đặc điểm như : sán lá, sán dây... cấu tạo biến đổi rất xa nhau để thích nghi với kí sinh nhưng tất cả các giun dẹp đều có chung các đặc điểm được khái quát trong bảng.

▼ – Hãy sử dụng thông tin trong bài 11 và bài 12 điền vào bảng sau (nếu đúng dùng dấu +, nếu không đúng dùng dấu -).

Bảng. Một số đặc điểm của đại diện Giun dẹp

STT	Đặc điểm so sánh	Đại diện	Sán lồng (sống tự do)	Sán lá gan (kí sinh)	Sán dây (kí sinh)
1	Cơ thể dẹp và đối xứng hai bên				
2	Mắt và lông bơi phát triển				
3	Phân biệt đầu đuôi, lưng bụng				
4	Mắt và lông bơi tiêu giảm				
5	Giác bám phát triển				
6	Ruột phân nhánh chưa có hậu môn				
7	Cơ quan sinh dục phát triển				
8	Phát triển qua các giai đoạn ấu trùng				

- Thảo luận và rút ra đặc điểm chung của ngành Giun dẹp.

Giun dẹp dù sống tự do hay kí sinh đều có chung những đặc điểm như : cơ thể dẹp, đối xứng hai bên và phân biệt đầu đuôi, lưng bụng, ruột phân nhiều nhánh, chưa có ruột sau và hậu môn. Số lớn giun dẹp kí sinh còn có thêm : giác bám, cơ quan sinh sản phát triển, ấu trùng phát triển qua các vật chủ trung gian.

Câu hỏi ?

1. Sán dây có đặc điểm cấu tạo nào đặc trưng do thích nghi với kí sinh trong ruột người ?
2. Sán lá gan, sán dây, sán lá máu xâm nhập vào cơ thể vật chủ qua các con đường nào ?
3. Nêu đặc điểm chung của ngành Giun dẹp. Tại sao lấy đặc điểm “dẹp” đặt tên cho ngành ?

Em có biết ?

- Nang sán sống trong thịt lợn, bò, trâu có kích thước bằng hạt gạo. Vì thế thịt bị nhiễm nang sán được gọi là thịt lợn gạo, thịt bò gạo... Do đó, không nên ăn thịt ở dạng sống (như ăn tái, ăn nem sống...)
- Nhiễm nang sán ở bò, người sẽ mắc bệnh sán dây bò. Chiều dài sán dây bò đạt tới 8 – 9m.
- Nhiễm nang sán ở lợn, người sẽ mắc bệnh sán dây lợn. Chiều dài sán dây lợn chỉ đạt 2 – 3m. Ngoài giác bám, đầu sán còn có thêm vòng móc bám (hình 12.4).
- Sán dây ký sinh ở chó có thể truyền bệnh nang sán cho người. Nang sán này có nhiều đầu sán, có thể to bằng quả táo, quả cam... gây nguy hiểm cho người, nhất là nếu chúng phát triển ở vỏ não.

Hình 12.4. Đầu sán dây lợn

1. Móc bám; 2. Giác bám ; 3. Các đốt cổ.